

## Svar på skriftligt spörsmål SSS 1/2022 rd

### Svar på skriftligt spörsmål om att främja fiskerinäringen

#### Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Juha Sipilä / cent m.fl.:

Vilka åtgärder har gjorts för att främjandet av fiskerinäringen och beaktandet av östersjöfodret i tillståndsgivningen ska realiseras i praktiken, hur ska man följa upp främjandet av fiskodling och

skulle det vara möjligt att inrätta den föreslagna arbetsgruppen som leds av miljöministeriet för att uppnå de mål som ställts upp för fiskerinäringen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Att öka användningen av inhemsk fisk förtjänar fullt stöd med tanke på hälsan och klimatet. Målet med programmet för främjande av inhemsk fisk utgår ifrån att fiskkonsumtion skulle öka till en nivå som motsvarar näringsrekommendationerna och bygga i huvudsak på inhemsk fisk senast år 2035. Syftet är att öka användningen av inhemsk fisk genom hållbar fiskodling, men också genom hållbart fiske. Mängden inhemsk odlad matfisk som säljs är för tillfället ca 15 miljoner kilo (Fastlandsfinland + Åland, Luke, 2020). Den totala produktionsmängden i Fastlandsfinland var enligt miljöförvaltningens datasystem YLVA ca 11 miljoner kilo år 2020. Fiskodlingen har ökat sedan 2011. Under de senaste åren har några beaktansvärda miljötillstånd beviljats för fiskodling i öppet havsområde och cirkulerande vatten. En viktig faktor i beviljandet av tillstånd har varit den nationella planen för lokaliseringsstyrning av vattenbruket som fastställdes år 2014 av miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet och som kommer att uppdateras som en del av åtgärderna i vattenbruksstrategin. Dessa tillstånd som beviljats under den senaste tiden har inte ännu tagits i bruk fullskaligt, varför det än så länge finns mer kapacitet än realiserad produktion.

Enligt programmet för främjande av inhemsk fisk är förutsättningen för en hållbar tillväxt av vattenbruk att den ökande produktionen inte riskerar uppnåendet och upprätthållandet av en god status i vattendrag och hav. I programmet har det framförts som mål att odling i cirkulerande vatten och andra nya tekniska produktionsätt som möjliggör hållbar tillväxt ska vara i omfattande bruk år 2035, att åtgärder som kompenserar verkningar av näringsbelastning ska möjliggöra hållbar tillväxt samt att branschens egenbelastning ska minska med minst tjugo procent. Uppnåendet

av hållbar tillväxt förutsätter alltså många utvecklingsåtgärder som främjas med hjälp av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfondens åtgärder bland annat genom Innovationsprogrammet för vattenbruk.

Östersjökustens tillstånd är i stor utsträckning sämre än gott och havsområdet är övergött, vilket tas i beaktande vid tillståndsbehandling eftersom majoriteten av fiskodling riktar sig till kusten. En bedömning av det ekologiska tillståndet hos Finlands ytvatten visar att 87 procent av sjöarnas areal och 68 procent av flodvattnet har god eller hög status, men kustvattnens tillstånd har i regel inte nått god status. Bara 13 % av Fastlandsfinlands och Ålands kust har god status. Havsmiljöns goda status har inte uppnåtts i Finlands havsområde och inte heller någon annanstans i Östersjön. Östersjöns största problem kan anses vara omåttlig näringsbelastning och därav följande övergödning. Fiskodlingens verkningar i vattendrag är ändå i sin helhet obetydliga, cirka 1–2 % av Finlands näringsbelastning i Östersjön. Fiskodling kan ändå ha lokala verkningar, och därför är det viktigt att se till att vattenbruksproduktion inte riskerar uppnåendet eller upprätthållandet av målen för vattendrags goda tillstånd även i fortsättningen.

År 2015 fattade Europeiska unionens (EU) domstol den så kallade Weserdomen (C- 461/13) som handlade om den förpliktande verkan av ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) i ett enskilt projekt. EU-domstolen stakade ut att en medlemsstat inte får bevilja tillstånd för ett projekt som försämrar en ytvattenförekomst tillstånd eller riskerar uppnåendet av ett miljömål. EU-domstolens lösningar bör tillämpas direkt i medlemsstaterna, varför Weserdomens rättsnorm följs i NTM-centralernas utlåtandep Praxis, i regionförvaltningsverkens behandling av tillståndsfrågor i enlighet med miljöskyddslagen och vattenlagen samt i ärenden som gäller ändringssökande i förvaltningsdomstolar.

Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet har kommit överens om gemensamma riktlinjer för att främja hållbar fiskodling. Syftet är att skapa förutsättningar för tillväxt av hållbar vattenbruksproduktion utan att försämra vattenmiljöns tillstånd. Under de senaste åren har åtgärder vidtagits som strävar efter samordning av fiskodling och miljöskydd samt jämställd behandling av aktörer. För att förenhetliga myndigheternas gemensamma Praxis har bl.a. anvisning om miljöskydd vid fiskodling (2020) förnyats, vars syfte är att stödja myndigheterna i att genomföra miljölagstiftningen samt att harmonisera myndighetsverksamheten och tillsynen. Dessutom ska man införa miljö tillstånd på utsläppsgrunder för odling av fisk i nätbassänger. Med tillstånd på utsläppsgrunder försöker man uppmuntra odlare att minska på utsläppen per kilo producerad fisk, vilket samtidigt skulle möjliggöra en större produktionsmängd.

När det gäller östersjöfodret har det ansetts att det inte är möjligt att främja dess användning med lagstiftning som en del av grunderna för beviljande av miljö tillstånd, men den främjas på andra sätt genom lösningar inom cirkulär ekonomi. För östersjöfodret utarbetas just nu en definition i samarbete med branschens intressentgrupper.

Tillväxt av vattenbruk kan förutsätta förändringar i verksamheten i en större kontext, och den kan nödvändigtvis inte realiseras med vattenbrukets nuvarande verksamhetssätt. Förändringen kan till exempel kräva ökad användning av ny teknik och odling i cirkulerande vatten. Dessutom ska man hitta på nya verksamhetssätt, såsom kombination av olika slags funktioner liksom akvaponik och till exempel växthusproduktion och produktion av biogas och återvunnen gödsel. I sista hand är åtgärderna som tillväxten förutsätter beroende av företagets investeringar och val.

Miljötillstånd för fiskodling gäller beroende på verksamhetens karaktär antingen tills vidare eller en viss tid. Tillstånd för jordbassänger gäller i regel tills vidare. Det måste finnas en särskilt anledning till att bevilja ett tillstånd för viss tid (Miljöskyddslag 527/2014, 87 §). Utsläpp från kassodlingar går till vattendrag som sådana. Tillstånden för kassodlingar har vanligtvis beviljats för viss tid eftersom det inte finns tekniskt och ekonomiskt genomförbara behandlingsmetoder för avloppsvatten och eftersom det är nödvändigt att bedöma verksamhetens verkningar i förhållande till uppnåendet eller upprätthållandet av miljömålet som ställts upp i vattenvårdsplanen samt uppnåendet av målen för havsvården. I samband med behandlingen av en ny ansökning kan förutsättningarna för verksamheten bedömas igen med hänsyn till verkningarna av utsläppen i havsområdet likaså förändringar av andra skäl och möjligheter att minska på utsläppen i och med utvecklingen av fiskodling. Tillstånd som gäller tills vidare kan beviljas när det inte finns några större konflikter mellan odlingsverksamheten och den övriga användningen av området och när området har god tålighet mot utsläpp. Vatten- och havsförvaltningsplanerna uppdateras med sex års mellanrum och tillstånden för fiskodlingsanläggningar ska utvärderas igen i förhållande till vattendragens tillstånd. Trots att tidsbestämda tillstånd orsakar osäkerhet om fortsättningen i branschen och kostnader gällande förnyelse av tillstånd har tillstånden för kassodlingar i havet under den senaste tiden beviljats för en förlängd period på tio år.

Miljöministeriet har på hösten 2021 inlett förberedelserna för ett projekt (Yhteistyöllä kalankasvatuksen ympäristökysymysten ratkaisua kohden) där man inrättar en samarbetsgrupp för att reda ut samordningen av miljöskyddet vid fiskodling och målet att öka produktion. Projektet leds av NTM-centralen i Egentliga Finland som ansvarar för den nationella specialiseringsuppgiften för miljöskydd vid fiskodling. Till samarbetsgruppen bjuds in myndigheter, forskningsanstalter och intressentgrupper, och dess mål är att bedöma vilka ramvillkor eller hurdan förbättring av verksamhetssätt som behövs för att uppnåendet av Östersjöns och vattendrags goda tillstånd ska vara möjligt i olika produktionsscenarier för vattenbruk. Som resultat förväntas en rapport och ett bättre samförstånd om möjliga lösningar till att nå miljömålen och öka produktionsmängderna samt en verksamhetsmodell för fortsättningen av samarbetet. Resultaten förväntas vara organisationsoberoende och repeterbara eftersom de gäller hela Finland. En del av verksamhetsmodellerna och lösningarna kan även vara användbara i andra branscher.

Helsingfors 23.2.2022

Miljö- och klimatminister Emma Kari